

IN MEMORIAM

АКАДЕМИК БОЖИНА М. ИВАНОВИЋ

Саставио се животни круг Божине М. Ивановића, еминентног научника, врсног интелектуалца и националног прегаоца који је све своје биће, све своје надпросјечне богате умне, интелектуалне, етичке, научне, радне и друштвене способности и вриједности трајно уградио у темеље савремене црногорске науке, просвјете и културе, те политике и државних послова. Немогуће је замислити било какав преглед или поменик знаменитих Црногораца без имена Божине М. Ивановића, а камоли дјела енциклопедијског карактера.

Божина Ивановић је рођен у Маслинама, Подгорица 31. децембра 1931. године гдје је завршио основну школу и гимназију. Вишу педагошку школу (група биологија-хемија) завршио је на Цетињу, биологију на Филозофском факултету (Природно-математички смјер) у Сарајеву (1958). Докторат биолошких наука стекао је на Природно-математичком факултету Универзитета у Сарајеву (1964), а докторат из филозофских наука (физичка антропологија) на Карловом универзитету у Прагу (1974).

Своју просвјетну каријеру започео је као наставник у основној школи у Титограду (1952-1955), наставио као професор и директор титоградске Средње техничке школе (1958-1963). Плодна научна дјелатност професора Ивановића у области биологије и антропологије одвијала се у неколико научно-истраживачких институција: Републичком заводу за заштиту природе (1963-1965), Биолошком институту (1965-1974) у Титограду у коме је једно вријеме био и директор. Од 1974 до 1982. био је секретар Републичког секретаријата за образовање, културу и науку и члан Извршног вијећа Црне Горе, потом ге-

нерални директор Радија и телевизије Црне Горе, члан Предсједништва Републичке конференције ССРН, члан и предсједник Предсједништва СР Црне Горе до 1989. године, када је Предсједништво, заједно са другим републичким руководством, поднијело оставку након немира који су захватили Црну Гору крајем 1988. године по београдском националистичком сценарију, рад је наставио у Институту за медицинска истраживања и медицину рада у Загребу, Институту за биолошка и медицинска истраживања и редовни професор Природно-математичког факултета у Подгорици.

Др Божина М. Ивановић је 1973. године изабран за дописног члана Друштва за науку и умјетност Црне Горе (касније Црногорске академије наука и умјетности), а за редовног члана ЦАНУ 1985. У неколико наврата борао је у иностранству дуже вријеме на научном усавршавању: у Академији наука у СССР (Москва и Лењинград, 1969), Академији наука Пољске (Институт за екологију човјека, 1971), Педагошком факултету Карловог универзитета у Прагу (1972), Smithsonian Institution у Вашингтону (1973) и другим центрима.

Академик Божина М. Ивановић активно је судјеловао у раду више научних организација и институција у земљи: био је генерални секретар ЦАНУ, члан Предсједништва, секретар и предсједник Одбора за међуакадемијску сарадњу Савјета академија наука и умјетности СФРЈ, члан редакција и издавачких савјета више научних часописа и уредник научних публикација и монографских издања; предсједник Савеза самоуправних интересних заједница наука Југославије; предсједник Скупштине СИЗ-а за научне дјелатности Црне Горе. Представљао је Југославију на више међународних скупова посвећених развоју науке и просвјете: био је шеф југословенске делегације на Међународној конференцији о националној документацији у Паризу (1974), члан делегације на Међународној конференцији за програм ОУН о природној сарадњи (Најроби, 1977), шеф југословенске делегације на Међународној конференцији о образовању (Женева, 1977), члан Организационог одбора Свјетског конгреса антрополога и етнолога (Загреб, 1988), као и у иностранству; члан Антрополошког одбора Бјелоруске академије наука.

Од ране младости Божина М. Ивановић се активно бавио друштвено-политичким активностима у омладинским, студенским и партијским организацијама, а касније је обављао више јавних, политичких и државних функција. Један је од утемељивача и први предсједник Матице црногорске (1993-1999).

Поред више стручних и научних радова, објављених у периодици, академик Ивановић је објавио десетак књига: *Limnological inve-*

stigation of Skadar Lake (sa Higgins-om), Washington, 1973; Ichtyofaunus of Skadar Lake, Титоград 1973; Слатководне рибе Југославије (са Тихомиром Вуковићем), Сарајево 1971; Динамика физичког развоја ученика Титограда (1970); Школе у Црној Гори – јуче и данас (1983); Онтогенетски развој и атрополошке карактеристике омладине Црне Горе (ЦАНУ, 1985); Дурмиторци – антропо-еколошке особине (1987); Морфолошке особине југословенских народа (1990); Династи Петровић-Његош, антрополошко-културолошки оквир (1992); Антрополошке особине Петра II Петровића Његоша (1994); Антропологија I (1996); Антропологија (универзитетски уџбеник, 1996); Његош – антрополошки атлас (2002); Ћипур: цетињска некропола и скелетна популација (1988).

Академик Божица М. Ивановић био је сарадник Историјског института Црне Горе и учесник на неколико његових научних скупова са запаженим саопштењима, која су објављена у одговарајућим зборницима радова. На међународном научном скупу (Никшић 1998) "Међународно признање Црне Горе" поднио је реферат "Антрополошки лик великог војводе Мирка Петровића", у Подгорици 1999. на научном скупу "Сто двадесет година од ослобођења Подгорице" рад "Праисторијско становништво Подгорице и њихов антрополошки комплекс"; на научном скупу "Битка за Црну Гору" (Подгорица 1977) имао је саопштење "Прилог антрополошком познавању Махмуд-паше Бушатлије".

Научно дјело Божице Ивановића је особено, не само по својој разноврсности, него и по самој научној вриједности. Његов допринос биолошким наукама је изузетан, посебно историјској антропологији Црне Горе и балканског простора уопште. Нарочито су драгоцјени његови антрополошки описи Његоша и династије Петровића. Он је, не само утемељио антрополошку науку у Црној Гори, него је и истински родоначелник савремене црногорске антропологије као научне дисциплине, чиме је дао запажен допринос свјетској антрополошкој мисли.

Академик Ивановић је добитник више признања за научну и јавну дјелатност, међу којима су: Награда ослобођења Титограда (1970), Признање и плакета Smithsonian Institution-а Вашингтон (1973), Признање Индијског антрополошког друштва, плакета Југословенског одбора покрета "Наука младима" (1979), награда "Октоих" (1982), Тринаестојулска награда (1985), као и неколико одликовања.

Све ове бројне и разноврсне дјелатности могао је да сједини само човјек широких видика, изванредног образовања, педагошке културе, научне радозналости, обдарености и неизмјерне радне енергије.

Академик Ивановић био је човјек који је зрачио ведрином, толеранцијом, хуманизмом, искреношћу и ненаметљивошћу. Умио је, као ријетко ко у нашој средини, да пажљиво слуша свог саговорника, да искрено одмјери туђе доказе и аргументима брани своје ставове; велики поборник истине, частан и усправан, Ивановић је био човјек примјерног интегритета, чврстих увјерења, без сујете, пакости и мржње, спреман да разумије, прашта и сарађује са људима.

Та Ивановићева аутентична особина европејца долазила је до израза у времену које је начело грађанског међусобног комуницирања, када се са неподношљивом лакоћом пријатељи означавају као непријатељи, а сопствено мишљење тврдоглаво бранило као неко угрожено упориште чије нас напуштање одмах претвара у поразене снаге. Такве и сличне битке и унутрашње недоумице (и када је за то имао много разлога) биле су туђе Божини Ивановићу, његовом карактеру, породичном и грађанском васпитању, образованом интелектуалцу, који је стално богатио свој унутрашњи живот и зрачио примјерном људскошћу. Примјерни животни пут великог човјека Божине М. Ивановића достојан је трајног помена, а његов богати и разноврсни васпитно-образовни, научно-истраживачки и државно-политички рад поштовања, и заслужује да се помно проучава, јер је уграђен у црногорску културну баштину.

Академик Божина М. Ивановић преминуо је 10. октобра у Подгорици, достојанствено испраћен и сахрањен 12. октобра у породичној гробници, на гробљу у Дољанима. Његово име и трајност његовог дјела на неки ненаметљив начин су не само лична метафора него и општецрногорска.

Бранислав Ковачевић